

monibus Domini, quos Papias ex quibusdam male intellectis traditionibus oralibus Apostolorum conscripserat. At ubi innotuit hos sermones esse suppositivos, statim omnes Patres hanc de millenario Christi regno opinionem impugnarunt.

Dico 2° : Animæ justorum corporibus solutæ et plene purgatæ statim consequuntur suam beatitudinem, claram scilicet et facialem visionem Dei.

Est nunc de fide decisa in Concil. Florent., sess. ultima, ubi dicitur, « animas corporibus exutas et purgatas in cœlum mox recipi, et intueri clare Deum unum et trinum sicuti est. » Idem antea definiverat Benedictus XII, Joannis XXII successor, atque contrarium declaraverat hæreticum, decretali *Benedictus Deus*.

Hanc veritatem aperte indicat Apostolus *ad Philip.*, 1, 23, dum dicit : *Desiderium habens dissolvi et esse cum Christo*. Fuisset namque inutile hoc desiderium Apostoli, si non sperasset se statim a morte visurum Deum.

Idem docent SS. Patres, Fulgentius, *serm. de S. Stephano*; Cyprianus, libello *ad Fortunat.*, c. 12; Greg., *Sup. Psal. iv pœnit.*; Chrysost., hom. x in II *ad Cor.*; Ambros., lib. X in *Luc.*; Aug., in *Psal. cxix*, et alii.

Obj. Joannes XXII definivit contrarium nostræ conclusioni. Ergo,

Resp. Nego ant. Quamvis enim Joannes XXII in contrariam sententiam valde propenderit, et forte eam tenuerit ac docuerit ut doctor privatus, eam tamen ut fidei dogma nunquam definivit. Constat ex Benedicto XII, ejus successore, in Bulla *Benedictus Deus*, in qua sic loquitur SS. Pontifex : « Cumque idem prædecessor noster, ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad decisionem concertationum hujusmodi se pararet, in Consistorio suo publico tam fratribus suis S. R. E. Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, quam Prælati et Magistris in Theologia, qui multi aderant præsentibus, injungendo districtius et mandando ut super materia de visione prædicta, quando requirerentur ab eo, deliberate dicerent

unusquisque quod sentiret; tamen, morte præventus, sicut Domino placuit, perficere illud nequivit. »

Adde quod ipse Joannes XXII, in diplomate Canonizationis S. Thomæ Aquinatis dicat « ipsum in perpetuas æternitates receptum in patria, ejus animam cœlum possidere et in cœlestibus agminibus positum Deum glorificare¹. »

ARTICULUS IV

De proprietatibus beatitudinis.

Beatitudinis essentialis proprietates sunt præsertim amor, impeccabilitas et perpetuitas seu inamissibilitas.

Petes 1° utrum videntes Deum illum ament necessario, necessitate quoad exercitium.

Resp. Visionem beatificam sequitur felix amandi necessitas, etiam quoad exercitium. Est communior contra Scotistas.

Prob. Tunc est necessitas exercitii, quando non remanet in voluntate facultas suspendendi actum. Atqui in conspectu Dei clare visi non remanet in beatis facultas suspendendi amorem erga illum. Ergo. — Probatur min. Tunc non remanet in voluntate facultas suspendendi actum, dum non remanet indifferentia judicii circa illum actum; voluntas enim est potentia cæca sequens ductum intellectus, in cujus indifferentia radicatur ejus libertas. Atqui in conspectu Dei clare visi non manet indifferentia judicii circa ipsum et ejus amorem exercendum. Ergo. — Prob. min. Per elaram Dei visionem intellectus proponit Deum voluntati ut summum bonum summe amabile, ejus amorem ut tanti ac infiniti boni complexum et fruitionem : nec aliter repræsentare potest, quia est immunis ab errore, ita ut neque in objecto, neque in ejus amore pos-

1. Vide super hac quæstione Digressionem historicam in majori opere post hanc dissert. positam.

sit apparere vel umbra mali, aut *lædii*, aut defatigationis, vel alicujus ex ulla parte *disconvenientis*, aut impeditivi majoris boni. Ergo in conspectu *Dei* clare visi non remanet indifferentia *judicii* circa *ipsum* et ejus amorem.

Petes 2° utrum beati sint *impeccabiles* ab *intrinsic*o.

Certum est beatos neque *peccare* neque amplius *peccaturos*. Sed *quæstio* est utrum *etiam* careant facultate *peccandi*, et unde *proveniat* ista *impeccabilitas*. Scotus, cum suis, dicit eam *provenire* ab *extrinsic*o, scilicet ex voluntate et auxilio *Dei* *protegentis* et *conservantis* beatos a peccato. S. Thomas, cum suis et *communius*, dicit eam *provenire* ab *intrinsic*o *beatitudinis*, scilicet ex *visione* et amore. Cum quibus

Resp. Beati sunt absolute *impeccabiles* ab *intrinsic*o, nimirum et ex *visione* *Dei* et ex *ejus* amore¹.

Prob. prima pars. 1° Non potest esse peccatum in voluntate, nisi sit in intellectu *dictamen* defectuosum vel ex errore, vel ex ignorantia, vel ex *inconsideratione*, quo proponat voluntati aliquid *volendum* hic et nunc quod revera non est *volendum*, utpote *contrarium* aut *deficiens* a recto et vero fine. Atqui intellectus clare videns Deum non potest habere hoc *dictamen* defectuosum. Ergo. — *Prob.* minor. Intellectus videns Deum clare, videt *summum* et omne bonum hic et nunc *amandum* necessario. Atqui, posita tali *visione*, non potest intellectus *apprehendere* et proponere voluntati aliquid bonum *amabile* contra aut extra Deum, seu sine *subordinatione* et cum *deficientia* ab illo: alias jam ipsum Deum non *apprehenderet* ut *summum* et omne bonum, cum *apprehenderet* aliquid bonum *amabile* extra ipsum; nec etiam *apprehenderet* ut necessario *amandum*, sed cum *indifferentia* ut *ametur* aut *deferatur* per amorem *impossibilem* boni extranei et *deficientis* ab ipso. Ergo.

Prob. secunda pars *responsionis*. Per amorem *beatificum*, homo *convertitur* actu continuo ad Deum tanquam

1. Hic q. 5, a. 4; IV *Contra gent.*, c. 92.

ad ultimum finem, et illi *inseparabiliter* unitur atque *adhæret*; per peccatum vero, actu *avertitur* a Deo ut ultimo fine, vel saltem *deflectit*, si peccatum sit *veniale*. Atqui *aversio* seu *defectio* actualis a Deo stare non potest simul cum *conversione* et *adhærentia* actuali ad illum. Ergo.

Ex his rationibus habes, non solum peccatum *commissionis*, sed etiam *omissionis*, esse *impossibile* cum *beatitudine*, quia ad hoc non minus quam ad illud *requiritur* *dictamen* defectuosum, et utrumque est contra aut *præter* Deum.

Petes 3° utrum *beatitudo* semel *adepta* sit ab *intrinsic*o *perpetua* et *inamissibilis*.

Certa fides est, contra errorem Origenis, *beatitudinem* esse sine fine *duraturam* in *perpetuas æternitates*. Sic *passim* testantur *Scripturæ*. *Sap.*, v, 16: *Justi autem in perpetuum vivent.* *Joann.*, x, 28: *Ego vitam æternam do eis.* *Matth.*, xxv, 46: *Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Et alibi *pluries*. Idque *definitum* est in *concil. Lateran.*, sub *Innocentio III*, cap. *Firmiter* de SS. *Trinit.*, omnesque *fideles* *profitentur* in *Symbolo* « credere vitam æternam. »

Sed *quæstio* est, ut in *præcedentibus*, an hæc *perpetuitas* *conveniat* *beatitudini* ab *intrinsic*o et ex *natura* sua, ut *volunt* S. Thomas et *Thomistæ*; an solum ab *intrinsic*o *Dei* *concursu* illam *conservante*, ut *volunt* Scotus et *Scotistæ*.

Resp. *Beatitudo* *sanctorum* est ab *intrinsic*o *perpetua* et *inamissibilis*. Est *communior* cum *Authore*¹.

Prob. 1°. *Beatitudo* est ex se *perfecte* *satiativa* et *quietativa* *desiderii* hominis. Atqui homo *naturaliter* *desiderat* *retinere* bonum quod habet, et habere *facultatem* illud *retinendi*. Ergo.

Prob. 2°. *Visio* *beata* nullam ex se habet *causam* per quam possit *amittere* esse. Ergo ex se *petit* *inamissibilitatem*.

1. Ibid.

tem. — Prob. ant. Visio beata ex triplici tantum causa cessare potest : 1° ex parte subjecti videntis Deum, quia non vult amplius videre ; 2° ex parte Dei subtrahentis illam visionem ; 3° ex parte alicujus causæ creatæ corrumpentis illam per introductionem formæ contrariæ. Atqui non potest cessare : 1° ex parte subjecti videntis ; quia, cum illa visio jungat actu animam fonti totius boni, voluntas non potest invenire in ea aliquam insufficientiam vel aliquod incommodum, vel aliquam rationem mali, quo moveatur ad cessandum ab illa ; 2° neque ex parte Dei ; quia, licet Deus possit absolute eam annihilare, quia tamen subtractio beatitudinis semel datæ judicialiter tamquam merces et præmium, est maxima pœna et maximum damnum, Deus, secundum exigentiam rerum et potentiam ordinariam, non infligit aliquam pœnam, præsertim summam, nisi propter aliquam culpam, quam, ut probavimus supra, beatus non potest committere ; 3° neque tandem ex parte agentis creati ; quia, cum per istam visionem et conjunctionem quæ est immediate ad Deum, mens elevetur supra omnia agentia creata, nullum est quod possit agere in illam. Ergo.

Plura alia circa visionem beatificam require in *Tract. de Deo uno*.

ARTICULUS V

De dotibus beatorum.

[Cum per beatitudinem sit intima inter animam et Deum conjunctio et quoddam spirituale matrimonium, *dos* hic dicitur ad instar dotis quæ datur in sublevamen matrimonii carnalis et ornatum sponsæ, eam aptans ac disponens matrimonio. Et quamvis ordinarie dos conferatur a patre vel parentibus sponsæ, quandoque tamen, certis de causis, etiam confertur a sponso, puta ex nimio ejus amore in sponsam. Et sic est in præsentī¹. Definitur

1. *Suppl.*, q. 95, a. 1, o.

ergo *dos* beatorum « perpetuus animæ et corporis ornatu a Deo collatus, vitæ sufficiens et in æterna beatitudine jugiter perseverans. »

Sunt ergo in beatis *dotes* animæ et *dotes* corporis.

1° Tres communiter assignantur animæ *dotes* in beatis¹, scilicet visio, comprehensio seu tentio, et delectatio, correspondentes tribus virtutibus theologis : visio, fidei ; comprehensio, spei ; delectatio, charitati.

Quamvis autem hæc nomina sonent operationes, non tamen hic sumuntur pro operationibus videndi Deum, ipsum comprehendendi, et de eo se delectandi ; in his namque operationibus consistit ipsa beatitudo et conjunctio animæ cum Deo. Intelliguntur autem ut habitus seu qualitates ornantes et disponentes animam ad perfectam hanc conjunctionem ; sicut *dos*, in matrimonio carnali, non est ipsa conjunctio sponsæ cum sponso, sed aliquid ornans et disponens sponsam ad illam conjunctionem. Hi autem habitus seu qualitates nihil aliud sunt quam lumen gloriæ et habitus charitatis, non ut sunt principia elicitiva operationum, sed ut elevant animam ad statum altiorem et perfectiorem statu viæ, ejus imperfectiones excludunt. Igitur.

Visio, ut *dos*, est lumen gloriæ, non quatenus est, ut jam dixi, principium elicitivum visionis beatificæ, sed ut est qualitas disponens et perficiens intellectum ad recipiendam divinam essentiam loco speciei intelligibilis, ipsumque ita clarificans, ut sit ab omni obscuritate immunis.

Comprehensio, secundum aliquos, est etiam ipsum lumen gloriæ, non ut clarificans intellectum et ipsum disponens ad recipiendam divinam essentiam loco speciei, sed ut tenens habitualiter ipsam visionem actualem. Secundum alios, est habitus charitatis, non ut elicitivus amoris, sed ut complectens ita firmiter summum bonum, ut sit in statu nihil ultra sperandi, sed omnia possidendi

1. *Ibid.*, a. 5. o.

quæ et quando voluerit : et hic est status proprius comprehensoris, ut opponitur statui viatoris, qui est status contingentiae, spei et amoris.

Delectatio est etiam ipse habitus charitatis ut causans delectationem beatificam. — Vide Angelicum, quæst. cit. in nota, art. 5.

2° Dos corporis beati, quæ jam habetur in corpore Christi et beatæ Virginis Mariæ et qua ipsi post resurrectionem fruemur, nihil aliud est quam qualitas supernaturalis dimanans ab anima beata in corpus sibi unitum et plene subjectum, ipsum perficiens et disponens ad beatitudinem et gloriam. Sicut enim anima per quasdam dotes disponitur et perficitur in ordine ad conjunctionem cum Deo, ita etiam corpus, dum in resurrectione iterum unitur animæ beatæ.

Quatuor assignantur dotes corporis gloriosi¹, scilicet impassibilitas, subtilitas, agilitas et claritas, quas expressit Apostolus, I Cor., xv, 42-44, his verbis : *Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione*, en impassibilitas ; *seminatur in ignobilitate, surget in gloria*, en claritas ; *seminatur in infirmitate, surget in virtute*, en agilitas ; *seminatur corpus animale, surget corpus spirituale*, en subtilitas. Itaque

Impassibilitas est « qualitas supernaturalis dimanans ab anima beata in corpus gloriosum, excludens ab eo passionem corruptivam. »

Subtilitas est « qualitas supernaturalis dimanans ab anima beata in corpus gloriosum, reddens ipsum alterius corporis penetrativum, » ita ut possit ad libitum deponere aut retinere suæ quantitatis modum repletivum loci et aliorum corporum exclusivum. Sic corpus Christi gloriosum intravit ad discipulos januis clausis, et sepulchrum ac ipsos cælos penetravit.

Agilitas est « qualitas supernaturalis ab anima beata dimanans in corpus gloriosum, ipsum reddens celerrime

1. *Suppl.*, qq. 82, 83, 84 et 85.

mobile, » non tamen in instanti, sed secundum tempus et successive, juxta illud *Isa.*, xl, 31 : *Assument pennas sicut aquilæ.*

Claritas est « qualitas supernaturalis ab anima beata dimanans in corpus gloriosum, ipsum efficiens luminosum et diaphanum, » simile crystallo, ita ut in eo appareat mirabilis organisatio inferior omnium suarum partium. — Vide multo plura apud Angelicum, quæst. cit.]

ARTICULUS VI

De aureolis beatorum.

[Aurea est corona, aureola parva corona superaddita majori coronæ¹, juxta illud *Exod.*, xxv, 24 et 25 : *Facies illi... coronam interrasilem*, id est exsculptam, *altam quatuor digitis, et super illam alteram coronam aureolam.* Aurea itaque significat præmium essenziale beatorum ; aureola præmium accidentale et diminutum, et definitur, « gaudium accidentale de excellenti victoria. » Duplicem namque victoriam reportant justi in hac vita : unam communem, vi charitatis, et huic respondet aurea, seu præmium essenziale ; alteram specialem, vi alicujus alterius virtutis, scilicet vel fortitudinis, vel virginitatis, vel zeli instruendi et docendi viam salutis, contra triplicem hostem, mundum scilicet, carnem et dæmonem. Mundum vincunt martyres contemptu mortis, quod est omnium malorum quæ potest inferre mundus maximum ; carnem vincunt virgines, illius illecebris resistendo ; dæmonem vincunt quotquot viam salutis docent, dum suis salutaribus monitis et instructionibus illum e cordibus hominum in quibus regnabat expellunt. Et huic triplici præcellenti victoriæ respondet triplex aureola, scilicet martyrum, virginum et doctorum.

1. *Ibid.*, q. 96, per tot. art. 13.

Martyr cui competit aureola, is est qui vel mortem vel plagas mortiferas passus est in testimonium fidei vel alterius virtutis. Virgo cui debetur aureola, est persona alterius sexus servans firmo proposito integritatem carnis omnis voluntariæ libidinis expertem. Quod si consensu mentali in voluptates carnis, sive licitas, sive illicitas, hoc propositum interrumpat et postea resumat, non amittit aureolam; secus, si opere externo, quia reparabilis est virginitas mentis voluntarie amissa, non vero carnis. Doctor cui competit aureola, est non solum qui doctorali laurea est insignitus, sed quicumque, sive vir sive mulier, salutarem fidei et morum doctrinam spargit, sive scripto, sive verbo, sive privatim, sive publice, secundum illud *Dan.*, XII, 3: *Qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

Petes utrum aureola etiam corpori debeatur.

Resp. quod aureola proprie est in mente¹; est enim gaudium de operibus illis quibus aureola debetur. Sed, sicut ex gaudio essentialis præmii, quod est aurea, redundat quidam decor in corpore, qui est gloria corporis, ut dictum est de dotibus corporis, ita ex gaudio aureolæ resultat aliquis decor in corpore, ut sic aureola principaliter sit in mente, sed per quamdam redundantiam refulgeat etiam in carne. Probabile reputat Soto, in *IV Sent.*, dist. 49, q. 5, a. 2, claritatem gloriæ efformare in capite virginum coronulam albam, in capite martyrum purpuream, in capite doctorum subviridem. — Vide, si lubet, apud S. Thomam, q. 96, a. 11, 12 et 13.]

1. *Ibid.*, q. 96, a. 10, o.

INDEX

TOMI PRIMI

DEDICATIO.....	v
APPROBATIO.....	vii
SS. DD. LEONIS PP. XIII EPISTOLA ENCYCLICA..	ix
OPERIS RATIO.....	xxxvii
PROCEMIUM.....	1

TRACTATUS DE DEO ET EJUS ATTRIBUTIS

DISSERT. I. — <i>De Dei existentia.</i>	
ART. I. — Utrum Deum esse sit per se notum?.....	9
ART. II. — Utrum sit Deus, et quibus rationibus demonstretur?.....	11
ART. III. — De Atheismo.....	18
ART. IV. — Utrum possit dari ignorantia invincibilis de existentia Dei?.....	20
ART. V. — An existant athei theoretici?.....	22
DISSERT. II. — <i>De natura seu quidditate Dei, et ejus attributis in communi.</i>	
ART. I. — Quòdam sit constitutum divinæ naturæ?.....	24
ART. II. — De attributis divinis in communi. An et quomodo a se invicem et ab essentia divina distinguantur?.....	29
DISSERT. III. — <i>De attributis in particulari quæ pertinent ad divinum esse.</i>	
ART. I. — De simplicitate Dei.....	37
<i>Petes</i> 1° an Deus sit corpus.....	ibid.
<i>Petes</i> 2° an in Deo sit compositio materiæ et formæ.....	39
<i>Petes</i> 3° an in Deo sit idem essentia et esse.....	40
<i>Petes</i> 4° an Deus sit in aliquo genere seu prædicamento... ..	ibid.
<i>Petes</i> 5° an in Deo sint aliqua accidentia.....	41
<i>Petes</i> 6° an Deus sit ita simplex, ut nullam omnino admittat compositionem.....	ibid.
<i>Petes</i> 7° an Deus in compositionem aliorum veniat tamquam pars vel formalis vel materialis, seu alio quovis modo... ..	42